

NOTE

După o destul de lungă perioadă atonă, la Tg. Mureș au fost, succesiv, două spectacole vii, emoționante, din categoria celor în care transparență, de neconfundat, teatrul trăit cu sinceritate și credință, capabil să realizeze pentru un timp temperatura înaltă la care se sudează o echipă. Pe harta din mintea noastră s-a aprins o lumină, privim cu atenție într-acolo, bucuroși de ieșirea din rutină și puțin îngrijorați: cât va dura acest „moment al teatrului din Tg. Mureș”? Pentru că știm (dintr-o experiență din păcate încă nedesmințită) că aceste clipe de strălucire durează puțin, și motivele pentru care se aprind și se sting țin de atâtea imponderabile încât toată lumea a renunțat de mult să provoace, să dirijeze și să mențină fenomenul. Mica istorie a teatrelor din toată țara conține destule exemple ilustrând migrația și popasurile, logic de neprevăzut, ale acestei flăcărui rătăcitoare: teatrul jucat cu bucurie, cu succes, atingându-și ținta parcă fără trudă (câtă trudă se ascunde aici!), ca o inspirație; ea s-a mutat de la Craiova la Galați, a mai fost cindva și la Tg. Mureș, a poposit și la Cluj...

Considerând faptele mai puțin romantice, să recunoaștem că aceste momente de miracol teatral n-au nici un fel de mister, că sînt pur și simplu expresia unui echilibru fericit, care se creează într-o bună zi, printr-o justă compunere a „paralelogramului de forțe”: teatrul (nu e o descoperire) este un act de creație colectivă, izbucnirea lui ține de întâlnirea dintre animator și membrii echipei, dintre toți aceștia, la rîndul lor, apoi cu o anumită așteptare a publicului, cu o anumită piesă... Cum se pot lega toate acestea laolaltă — iată un „program” pentru un computer; în practică, ele sînt cel mai des rod al hazardului.

Dacă „aprinderea” scintei scapă cumva voinței noastre, pricina pentru care se stinge ar merita un pic de meditație. De obicei, din alcătuirea armonioasă se desprinde ceva, cit un grăunte de nisip: cineva care „nu mai vrea să se joace”, sau care obsesește, sau care-și face „o ambiție”, sau care, zăpăcit de strălucirea la care participă, se închipuie sursă de lumină. E convins că are dreptul și are dreptate, e o hotărîre care-l privește, la urma urmei, devotamentul față de o idee e ceva foarte frumos, dar omul

trebuie să-și cunoască interesul lui. Și poate nici nu-și închipuie că gestul său nu decide numai pentru el, ci acționează, imprevizibil, asupra destinului altora. Nu citez cazuri, dar toată lumea își amintește: X a lăsat totul baltă, încîntat de perspectiva unui concurs la Național, Y, în plin succes, a considerat mai important să se mute (ca în piesa Ecaterinei Oproiu) „mă aproape... la Pitești.., mă aproape... la Ploiești”, Z s-a aciuit la estradă... Numai să fie în București, să mai facă o înregistrare la radio, un comperaj la televiziune, o probă de filmare. Sau, pur și simplu, de dragul unei schimbări...

Dă-i Doamne omului (de teatru) mintea cea de pe urmă...

S-a furizat pe neașteptate și s-a topit fulger după ultima cortină din neguri mătăsoase reci și fosnitoare pe care a atins-o cu mîna.

În ale sale „Souvenirs d'un mon-treur d'ombres”, cita această frază a unui contemporan despre el: „Josef von Sternberg, poate că într-o zi va face un film interesant, dar cu o condiție: să uite că-și face portretul.”

A fost un spirit ce s-a agățat de mina îngerului bizarului, de care nu s-a mai desprins.

„Opera sa este un delir baroc popular de monștrii de carne și marmoră, imagine neîncetată reflectată de visele și de coșmarurile sale”.

„Aș atrage și pe alții în universul meu, dar universul meu nu este universul altora”, spune el.

Frământ jilav de suflet vienez, prin naștere, dospirea i-a făcut-o violentul ferment al vieții americane, cu exploziile ei sociale, care l-au inundat și populat într-atît, încît el în opera lui a fost permanent oglindă, mai mult sau mai puțin transfigurată, ori violent brutală, a acestei vieți. De aceea, în viața lui a fost un tiran profesional, neîngăduind trecerea hotarelor lumilor, a poruncilor platourilor lui creatoare de umbre și iluzii, nu numai actorilor, dar nici chiar producătorilor care-și investeau banii în filmele lui, atîtea de neuitat, ca „Noptile din Chicago”, obsedantul „Îngerul albastru”, „Blonda Venus”, „Shanghai Express” etc., etc.

Căci el este cel ce „dintr-o personalitate de o extremă sofisticare și o simplitate cvasi-copilărească” a creat mitul, a creat idolul „Marlene Dietrich”.